

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет іноземної філології
Кафедра англійської мови

Дипломна робота
магістра
з теми: **«ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНІ ЗАСОБИ СТВОРЕННЯ ОБРАЗІВ
ПЕРСОНАЖІВ У АНГЛОМОВНІЙ ДЕТЕКТИВНІЙ ПРОЗІ
(НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ А. КРІСТІ «ВБИВСТВО У «СХІДНОМУ
ЕКСПРЕСІ»)»**

Виконавець: здобувачка другого
(магістерського) рівня вищої освіти
групи Ang1-M23
спеціальності 014 Середня освіта
(Мова і зарубіжна література (англійська))
Касянчук Софія Сергіївна

Керівник: **Шаповал О.Г.**,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри германських мов
і зарубіжної літератури

Рецензент: **Стахнюк Н.О.**, кандидат
філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри слов'янської філології
та загального мовознавства

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ .	9
1.1 Персонаж художнього твору як модель особистості і специфіка його функціонування у художньому тексті	9
1.2 Структура образу персонажа	16
1.3 Особливості детективної прози Агати Крісті та її рецепція у сучасній філологічній науці.....	25
Висновки до розділу I.....	32
РОЗДІЛ II. МОВНОСТИЛІСТИЧНИЙ ПОРТРЕТ ПЕРСОНАЖІВ	34
2.1 Засоби створення портретів персонажів у романі Агати Крісті «Вбивство у «Східному експресі»	34
2.2 Вираження рис характеру головних героїв за допомогою лінгвостилістичних засобів	42
2.3 Відтворення мовленнєвої характеристики персонажів.....	56
Висновки до розділу II.....	79
ВИСНОВКИ	81
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	85

ВСТУП

Агата Крісті, відома як «королева детективу», здійснила величезний внесок у розвиток детективного жанру. Її романи, насичені складними інтригами і несподіваними розв'язками, донині користуються популярністю завдяки глибокому психологізму персонажів і майстерно вибудованому сюжету. Одним із таких творів є «Вбивство у «Східному експресі», де Крісті майстерно використовує лінгвостилістичні засоби для створення багатогранних персонажів. Кожен із підозрюваних має свій унікальний стиль мовлення, що відображає його культурне походження і психологічні риси. Це дозволяє читачу по ходу розслідування розкривати характери і складні міжособистісні зв'язки між героями.

Аналіз таких творів як «Вбивство у «Східному експресі» допомагає зрозуміти, як Крісті створює образи персонажів через лінгвістичні засоби, що в свою чергу розширює наше розуміння рольових функцій і їхніх зв'язків у детективному жанрі. А також це важливо для дослідження стилістичних прийомів Агати Крісті, адже вона застосовує діалоги не лише як інструмент для розвитку сюжету, а й як спосіб створення глибоких психологічних портретів персонажів.

Однією з ключових категорій літературознавства є поняття художнього образу, який є основою будь-якого мистецького твору, зокрема літературного. Художній образ виступає універсальним засобом вираження ідей, почуттів та настроїв автора, водночас дозволяючи читачеві інтерпретувати текст через власний емоційний та інтелектуальний досвід. У своїй структурі художній образ є багаторівневим явищем, що охоплює різні аспекти – від утілення авторського задуму до взаємодії з культурними архетипами й контекстами.

Особливу роль у літературному творі відіграє образ персонажа – носія ідей, емоцій та конфліктів. Персонажі є рушійною силою сюжету і основним каналом, через який автор транслює своє бачення світу. Вони часто виконують функцію своєрідних посередників між текстом і читачем, допомагаючи осягнути глибинні сенси твору. Аналіз образу персонажа дозволяє простежити

як внутрішні, так і зовнішні чинники, що впливають на його формування, а також виявити, як він відображає естетичні й соціальні запити своєї епохи.

Актуальність дослідження художнього образу і, зокрема, образу персонажа зумовлена його центральною роллю в літературі та багатозначністю інтерпретацій. У контексті сучасних літературознавчих студій звернення до цього феномену сприяє поглибленню розуміння жанрових особливостей, стилістичних засобів і творчого задуму митця. Водночас аналіз художніх образів є важливим інструментом у дослідженні культурних і соціальних тенденцій, що формують літературний процес.

Літературний портрет як вагомий елемент художнього образу досліджувався низкою мовознавців, що дозволяє говорити про різноманіття підходів до його аналізу.

Серед українських дослідників слід виділити розвідки Т.В. Насалевич [40], О.О. Калинюк [21] і Т.С. Борисової [6], в яких акцентуються увага на значенні портрету у формуванні індивідуалізованих характеристик персонажів. Насалевич Т.В. у своїй роботі досліджує портретний опис як засіб художньої виразності, розглядаючи його зв'язок із загальною поетикою твору. О.О. Калинюк фокусується на портреті як важливій складовій для створення глибокого образу персонажа, аналізуючи, як деталі зовнішності допомагають відтворити внутрішній світ героїв. Борисова Т.С., у свою чергу, зосередилася на «скрізних образах» — персонажах, які з'являються в кількох творах одного чи кількох авторів і зберігають певні спільні риси. Також специфіку створення та аналізу образів персонажів у художніх текстах вивчали вітчизняні мовознавці: Н. Бохун [7], Л. Грижак [14], С. Єрьоменко [18], О. Монастирська [36], О. Мусурівська [37], О. Пожарицька [46] та ін.

У працях Н. Бохун, О. Монастирської, Ю. Вайсейко та інших дослідників висвітлено мовні засоби створення образу персонажа. Дослідники наголошують, що літературно-художній портрет героя формується завдяки взаємодії різних мовностилістичних елементів, які комплексно характеризують персонажа.

С. Єрмоєнко виокремлює низку специфічних рис портрету, таких як динамічність, об'єктивність, розосередженість, документальність та переважання певних типів (наприклад, моно або психологічного портрета) [18].

Попри велику кількість досліджень образу персонажа, тема залишається актуальною, оскільки літературний персонаж є одним з найважливіших інструментів для створення художнього тексту та є водночас відображенням складних культурних, соціальних і психологічних явищ. У той час як традиційно аналізуються стильові й мовні засоби формування образу, сучасні дослідження додають нові виміри, зокрема, вивчаючи міжтекстуальні зв'язки, соціальну роль персонажа та його місце в культурному контексті, що формує **актуальність теми дослідження**.

Метою дослідження є виявлення та аналіз лінгвостилістичних засобів, за допомогою яких створюються образи персонажів в англійській детективній прозі, на матеріалі роману Агати Крісті «Вбивство у «Східному експресі». Це дослідження передбачає розкриття особливостей мовних засобів, що дозволяють автору виразно відобразити характери, соціальні ролі та психологічні аспекти героїв, а також дослідити, як ці засоби впливають на загальне сприйняття твору читачем.

Для досягнення поставленої мети виникла потреба у розв'язанні низки **завдань**:

- охарактеризувати персонажа художнього твору як модель особистості і специфіку його функціонування у художньому тексті;
- виокремити художні засоби для створення образу персонажа як об'єкта філологічних досліджень;
- описати особливості детективної прози Агати Крісті та її реценцію у сучасній філологічній науці та визначити типологічні риси детективного жанру;
- виділити засоби створення портретів персонажів у романі Агати Крісті «Вбивство у «Східному експресі»;

- проаналізувати вираження рис характеру головних героїв за допомогою лінгвостилістичних засобів;
- продемонструвати відтворення мовленнєвої характеристики персонажів.

Об'єктом дослідження є лінгвостилістичні засоби, які використовуються для створення образів персонажів у англійській детективній прозі, зокрема на матеріалі роману Агати Крісті «Вбивство у «Східному експресі».

Предметом дослідження є аналіз особливостей використання лінгвостилістичних засобів, які формують та характеризують образи персонажів у романі Агати Крісті «Вбивство у «Східному експресі».

Матеріалом дослідження є 14 образів персонажів з роману Агати Крісті «Вбивство у «Східному експресі», з яких 10 чоловічих та 4 жіночих.

Методи дослідження. Методологія дослідження визначена його метою та завданнями і має комплексний характер, що включає застосування кількох методів:

- метод суцільної вибірки, який використовувався для формування корпусу фрагментів з тексту роману. Контекстуально-інтерпретаційний аналіз дозволив простежити, як мовлення героя впливає на створення його образу;
- дефінітивний метод, що застосовувався для визначення основних понять, використаних у дослідженні;
- описовий метод у поєднанні з методами спостереження та узагальнення, який сприяв відбору, класифікації та інтерпретації фактичного матеріалу;
- метод стилістичного аналізу, що дозволив виокремити стилістичні засоби й прийоми, які авторка застосовує для характеристики персонажів.

Крім того, для забезпечення глибини дослідження застосовувалися загальнонаукові методи, такі як спостереження, опис, систематизація, індукція, дедукція, а також емпірико-теоретичні методи: аналіз та синтез.

Теоретичне значення дослідження визначається тим, що його висновки слугують внеском у розробку питань лінгвостилістики та лінгвопоетики. Цьому сприяє визначення структурних, семантичних та стилістичних властивостей

портрета персонажа в англomовній детективній прозі. Поглиблений аналіз мовностилістичних особливостей дозволяє простежити динаміку створення словесного портрета персонажа. Результати роботи сприятимуть поглибленню та розширенню знань щодо способів портретної репрезентації персонажа у творчості Агати Крісті.

Практичне значення дослідження полягає в можливості використання його результатів для застосування лінгвостилістичного аналізу художніх текстів на заняттях з практичного курсу іноземної мови (англійська), зокрема у рамках навчання аналітичного читання та розвитку навичок інтерпретації текстів та на заняттях стилістики англійської мови.

Апробація здійснювалася на науковій конференції студентів і магістрантів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка за підсумками науково-дослідної роботи у 2023-2024 навчальному році (Кам'янець-Подільський 9-10 квітня 2024 р.) та XII Всеукраїнській студентській інтернет-конференції «Мова в міждисциплінарному контексті безперервної освіти» (Кам'янець-Подільський, 02-04 квітня 2024 р.).

Публікації:

Касянчук С. С. Портрет персонажа в художньому творі. *Збірник наукових праць студентів та магістрантів факультету іноземної філології Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*. [Електронний ресурс]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2024. Вип. 17. С. 14-17

Касянчук С. С. Своєрідність детективного жанру у творчості Агати Крісті. *Мова в міждисциплінарному контексті безперервної освіти: збірник матеріалів XII Всеукраїнської студентської Інтернет-конференції*. Кам'янець-Подільський, 02-04 квітня 2024 р.: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2024. С. 42-45.

Структура роботи: Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків та списку використаних джерел.

У **Вступі** пояснюється вибір теми дослідження, її актуальність, формуються завдання, визначаються об'єкт та предмет дослідження, демонструються методи, теоретичне та практичне значення роботи, дається коротка характеристика робіт мовознавців, які працювали у цій області лінгвістики.

У **Першому розділі** характеризується персонаж художнього твору як модель особистості і специфіка його функціонування у художньому тексті, виокремлюються художні засоби для створення образу персонажа як об'єкта філологічних досліджень, описуються особливості детективної прози Агати Крісті та її рецепція у сучній філологічній науці та визначаються типологічні риси детективного жанру.

У **Другому розділі** виділяються засоби створення портретів персонажів у романі Агати Крісті «Вбивство у «Східному експресі», аналізуються вираження рис характеру головних героїв за допомогою лінгвостилістичних засобів, демонструється відтворення мовленнєвої характеристики персонажів.

У **Висновках** підведені результати дослідження.

Список використаних джерел в алфавітному порядку складається з 80 позицій.

ВИСНОВКИ

У ході виконання роботи було охарактеризовано персонаж художнього твору як модель особистості та визначено специфіку його функціонування у тексті. Установлено, що сучасна лінгвістика спирається на антропоцентризм як ключовий принцип, орієнтований на дослідження людини через літературний текст. Художній твір виступає комунікаційним середовищем, де автор через персонажів передає свої думки та почуття, а вони, своєю чергою, стають посередниками у спілкуванні між автором і читачем.

Літературний персонаж є продуктом авторської уяви та втіленням рис реальної людини, зокрема її емоційних і соціальних аспектів. Дослідження мовних і стилістичних прийомів, за допомогою яких створюється образ, дозволяє розкрити глибинні особливості героїв і культурно-історичний контекст. Особлива увага приділяється взаємодії автора, персонажа і читача, що сприяє виникненню емоційного зв'язку й унікального осмислення тексту.

Отже, літературний персонаж виступає уособленням людського досвіду, який відкриває нові значення, дозволяє досліджувати психологічні глибини і відображає моральні й етичні цінності. Таким чином, художній твір стає багатовимірним простором для рефлексії й пізнання, у якому поєднуються авторська ідея, мовна майстерність і читацьке сприйняття.

Вивчення художніх засобів створення образу персонажа дало змогу глибше осягнути різноманітність підходів до його аналізу. Різні теоретичні структури, запропоновані науковцями, підкреслювали важливість таких аспектів, як портрет, психологічні риси, мова персонажів, їхня поведінка та ставлення інших героїв до них. Вивчаючи мовні засоби, стилістичні прийоми та техніки портретування, можна було не тільки розкрити внутрішній світ героя, а й зрозуміти авторське бачення. Створення власної структури для аналізу образу персонажа в межах цього дослідження стало значущим внеском, який враховував жанрові особливості тексту та об'єднував найкращі підходи до філологічного аналізу. Такий підхід допоміг поглибити розуміння художніх творів і їхньої естетичної цінності, акцентуючи увагу на важливих аспектах

художнього портретування, що сприяли розкриттю ідеї твору та індивідуальності героїв.

Творчість Агати Крісті займає визначне місце в історії детективного жанру, вдало поєднуючи класичні традиції з новаторськими підходами. Філологи розглядають творчість Крісті крізь призму її оригінального ідіостилу, жанрових особливостей та мовних прийомів. У своїй прозі вона майстерно застосовувала іронію, гіперболу, перифрази та архаїзми, створюючи напружену атмосферу й демонструючи високий рівень літературної майстерності.

Сучасні дослідження творчості Крісті акцентують увагу як на її стилістичних особливостях, так і на соціокультурному контексті. Зокрема, праці сучасних мовознавців розкривають багатогранність її ідіостилу, включаючи вміння поєднувати мовну простоту із багатозначністю змісту. Крісті не лише збагачувала детективний жанр, але й інтегрувала у свої твори філософські й соціальні аспекти, що робить її спадщину актуальною для сучасних наукових досліджень.

Дослідження творчості Агати Крісті виявляє багатогранність її стилю. Мовознавці відзначають мовні й стилістичні особливості її прози: економне використання лексики, перехід від статичності образу до глибокого психологізму персонажів, застосування архаїзмів чи іншомовних фраз для створення певної атмосфери. У романі Агати Крісті «Вбивство у «Східному експресі» лінгвостилістичні засоби відіграють ключову роль у створенні яскравих портретів персонажів, їхніх зовнішності, характерів та мовлення.

У магістерській роботі було здійснено аналіз лінгвостилістичних засобів, які Агата Крісті використовує для створення образів персонажів, відтворення рис характеру та мовлення в романі «Вбивство у «Східному Експресі». Всього було проаналізовано 14 персонажів, з яких 10 чоловічих та 4 жіночих. Для цього аналізу ми слідували власній схемі, яка допомогла проаналізувати застосування лінгвостилістичних засобів для створення образів персонажів з кількох сторін: зовнішність героїв, риси їх характеру, а також своєрідність мовлення. Дослідження показало, що кожен персонаж має індивідуальний

стиль мовлення, що відображає його соціальний статус, моральні орієнтири, емоційний стан та психологічні особливості. Для опису зовнішності героїв авторка активно використовує епітети, метафори, порівняння та іронію. Фонетичні засоби, наприклад, асонанс та алітерація, використовуються рідше, однак вони сприяють ритмічності та емоційній забарвленості мовлення персонажів.

Ці засоби створюють деталізовані образи, які водночас передають особливості не лише зовнішнього вигляду, а й внутрішнього світу персонажів. Контраст між фізичними рисами та моральними чи психологічними характеристиками підкреслює багатогранність кожного героя.

Визначено, що для розкриття характерів персонажів авторка найчастіше послуговується такими стилістичними засобами, як антитеза, персоніфікація, іронія та гіпербола. Завдяки цим прийомам підкреслюється унікальність кожного героя, його емоційні стани, соціальний статус та стосунки з іншими персонажами. Авторка майстерно передає індивідуальні риси, зберігаючи інтригу та емоційне напруження, зокрема, метафори допомагають передати складні емоції та характери персонажів, гіперболи підкреслюють ключові риси персонажів або їхні емоційні реакції. У романі особливу роль відіграють епітети, що дозволяють швидко створити перше враження про персонажів через їхню зовнішність, поведінку чи соціальний статус. Застосування антитези допомагає виявити контрасти між героями.

Дослідження показало, що мовлення персонажів є ще одним важливим аспектом їхньої індивідуалізації. Через стилістичні особливості мовлення, такі як риторичні питання, анафори, логічні конструкції та образні вислови, авторка відтворює їхні емоції, думки й мотивації. Лексична наповненість мовлення, як-от, вживання арготизмів, які передають неформальність та емоційність мовлення, відображаючи соціальний статус персонажів, варваризмів, що додають тексту культурного колориту, підкреслюючи належність героїв до певного соціального чи національного середовища, вульгаризмів, що виражають емоційні вибухи та зневагу. Також в тексті наявні канцеляризми та

прозаїзми, які формують логічний і стриманий тон у мовленні персонажів у серйозних або офіційних ситуаціях. Загалом, найчастіше в тексті зустрічаються арготизми, варваризми та риторичні запитання. Їх використання не лише допомагає підкреслити індивідуальність персонажів, а й робить їх мовлення реалістичним. Отже, кожен герой розмовляє так, щоб його характер і внутрішній світ знаходили своє відображення у манері висловлювання.

Таким чином, результати нашого дослідження дають змогу зробити наступний висновок, що комплексне використання лінгвостилістичних засобів дозволяє Агаті Крісті створювати багатовимірні, виразні та правдоподібні образи, які залишаються яскравими у пам'яті читачів і сприяють глибшому розумінню сюжету та мотивацій персонажів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрейчук Н. І. Художній образ крізь призму лінгвосеміотики. *Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Сер. : Філологічні науки (мовознавство)*. 2015. Вип. 3. С. 17–22.
2. Астрахан Н. І. Теорія літератури: основи, традиції, актуальні проблеми : навчальний посібник. К. : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2021. 296 с.
3. Білоус П. В. Вступ до літературознавства. Теорія літератури. Психологія літературної творчості: лекції. Житомир: Рута, 2009. 336 с.
4. Бондаренко Ю. Вивчення образів-персонажів на основі стандартної літературознавчої схеми. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2015. Вип. 4. С. 19-22.
5. Бондаренко Ю. І. Вивчення образів-персонажів літературного твору в школі: теорія і практикум: посібник для студентів філологічних факультетів. Ніжин : НДУ імені М. Гоголя, 2015. 317 с.
6. Борисова Т. С. Лінгвостилістичні засоби створення образу стереотипного персонажа (на матеріалі англomовної пригодницької прози XIX-XX ст.) : автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.04. Одеський національний ун-т ім. І. І. Мечникова, Одеса. 2002. 20 с.
7. Бохун Н. В. Лінгвальні засоби створення портрета персонажа в творах іспанських письменників XIX століття. *Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики*: зб. наук. праць. Київськ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка. 2006. Вип. 9. С. 40-44.
8. Бохун Н. В. Методика лінгвістичного аналізу портретних описів. *Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики*: зб. наук. праць. Київськ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка. 2015. Вип. 27. С. 21-30.
9. Васейко Ю. Вербальний портрет жінки в оповіданнях Януша Вишневецького. *Типологія та функції мовних одиниць*. 2014. Вип. 2. С. 23–32.

10. Варняк І. Художній образ як модель, що породжує думки і вчинки людини. К.: ДП «Інформаційно-аналітичне агенство», 2009. Том. Х. Вип. 15. С. 100-111.
11. Гайченя В. С. Особливості функціонування реалій в романі Агати Крісті "Вбивство у "Східному експресі". *Мова в міждисциплінарному контексті безперервної освіти: збірник матеріалів XII Всеукраїнської студентської Інтернет-конференції. Кам'янець-Подільський, 02-04 квітня 2024 р.: К-ПНУ ім. І. Огієнка, 2024. С. 67–69.*
12. Гнатенко К. Проблеми вивчення художнього образу в літературному творі. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. Серія : Філологічні науки. 2016. Вип. 1. С. 59–64.*
13. Горох Г. В. Лексико-стилістичні засоби створення казкових образів. *Педагогічна освіта: теорія і практика. 2012. Вип. 11. С. 140–144.*
14. Грижак Л. М. Мовні особливості портретних описів в англійській художній прозі XVI століття. *Наукові записки національного університету «Острозька академія». Сер. : Філологічна. 2014. Вип. 48. С. 176-178 .*
15. Гриценко В. С. Повертаючись до розмови про художній образ. *Гуманітарний часопис. 2013. Вип. 1. С. 90–99.*
16. Гусєва К. В. Художній образ в мистецтві як засіб формування та розвитку духовності особистості. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 14 : Теорія і методика мистецької освіти. 2013. Вип. 15. С. 12–16 .*
17. Дудар О. Лінгвостилістичні особливості портретизації персонажа (на матеріалі роману Теодора Драйзера «Оплот»). *Мандрівець. 2013. Вип. 2. С. 67-69.*
18. Єрмоєнко С. В. Портрет як засіб психологічної характеристики об'єкта біографії (на матеріалі біографії Вінстона Черчилля). *Записки з романо-германської філології. 2008. Вип. 21. С. 30-41. URL:*

<http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/handle/123456789/4307/30-pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення 05.05.2024)

19. Журавель Т. В., Хайдарі Н. І. Поняття перекладацьких трансформацій та проблема їх класифікації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія Філологія*. 2015. Вип. 7–8. С. 14–18.

20. Заніна Т. А. Персонаж як самостійний об'єкт авторського права. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2016. Вип. 16. С. 376–382.

21. Калинюк О.О. Види портретних описів в науково-фантастичному тексті. *Записки з романо-германської філології Одеського національного ун-т ім. І. І. Мечникова*. 1997. Вип. 2. С. 111-127.

22. Касянчук С. С. Портрет персонажа в художньому творі. *Збірник наукових праць студентів та магістрантів факультету іноземної філології Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*. [Електронний ресурс]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2024. Вип. 17. С. 14-17 .

23. Касянчук С. С. Своєрідність детективного жанру у творчості Агати Крісті. *Мова в міждисциплінарному контексті безперервної освіти: збірник матеріалів XII Всеукраїнської студентської Інтернет-конференції*. Кам'янець-Подільський, 02-04 квітня 2024 р.: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2024. С. 42-45.

24. Ковтун О. В., Гончаренко А. А. Відтворення стилістики авторського нарративу при перекладі речень з інверсійною структурою (на матеріалі художніх творів). *Науковий вісник ДДПУ імені І. Франка. Серія Філологічні науки. Мовознавство*. 2019. Вип. 11. С. 62 – 66.

25. Костюк Г.С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості: під ред. Л.М. Проколієнко. К.: Рад. Школа, 1989. 608 с.

26. Крісті А. Вбивство у "Східному експресі". Харків: Клуб Сімейного дозвілля. 2024. 288 с.

27. Кузнецов М. І. Особливості мовлення персонажу як засіб створення його портрету. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Сер. : Філологічна.* 2013. Вип. 39. С. 165–167.
28. Кукса Г. М. Історія розвитку та типологія жанру детективу у контексті світової літератури. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка.* 2004. Вип. 15. С. 150–154.
29. Левчук Л.Т., Оніщенко О.І. Основи естетики: навч. посіб. К.: Вища шк., 2000. 271 с.
30. Лисенко Є. А. Образ, словесний образ, художній образ: уточнення понять. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Лінгвістика.* 2018. Вип. 34(1). С. 114–116.
31. Літературознавчий словник-довідник. К.: Академія, 1997. 752 с.
32. Логвиненко О. М. Культура перекладу художнього твору: психологічний аспект. *Український інформаційний простір: науковий журнал Інституту журналістики і міжнародних відносин Київського національного університету культури і мистецтв.* Київ, 2014. Ч. 2. С. 117–122.
33. Максименко Ю., Синенький Д. Теоретичні засади пізнання художнього образу. *Психологія і суспільство.* 2009. Вип. 4. С. 181–185.
34. Матвєєва О. Антропоцентризм як характерна риса художнього твору. *Нова філологія.* 2004. Вип. 1(20). С. 132–139.
35. Матковська Г. О. Лінгвістичні особливості композиційно-мовленнєвих форм художнього тексту. *Лінгвокогнітивні та соціокультурні аспекти комунікації.* 2013. Вип. 39. С. 178-181.
36. Монастирська О. Образ жінки в системі куртуазного етикету провансальських трубадурів. *Вісник Львівського університету. Серія іноземні мови.* 2009. Вип.16. С. 135–149.
37. Мусурівська О. Лексичні особливості портретних описів у сучасному англomовному художньому дискурсі. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія Філологія.* 2016. Вип. 22 С. 122–124.

38. Нагай Б. Художній образ у творі мистецтва. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія Мистецтвознавство*. 2016. Вип. 2. С. 128–134.
39. Наливайко Д.С., Шахова К.О. Зарубіжна література ХІХ сторіччя: підручник. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2001. 416 с.
40. Насалевич Т. В. Портретний опис у різних типах тексту: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. Одеський національний ун-т ім. І. І. Мечникова, Одеса. 2003. 197 с.
41. Насалевич Т.В. Класифікація портретних описів. *Науковий вісник Чернівецького ун-ту*. 2002. Вип. 136. С. 48-52.
42. Новікова Н. Символіка детективу. *Зарубіжна література*. 1998. Вип. 21. С.21-24.
43. Павлікова А. Персонаж у літературознавстві. *Наукові розвідки студентів факультету іноземної філології Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди*: збірник тез наукових доповідей / за заг. редакцією канд. філол. наук, доц. Т. В. Подуфалової. Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2020. 98 с.
44. Пацунов В. П. Художній образ як форма асоціативного перетворення реальної, ірреальної та уявної дійсності. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Мистецтвознавство*. 2017. Вип. 24. С. 243–247.
45. Перенчук О. З. Анахронії детективного жанру (на матеріалі класичної детективної прози). *Гум. освіта у технічних вищ.навч.закладах*. 2013. Вип. 27. С. 306-313.
46. Пожарицька О. О. Лінгво-прагматичні особливості мовленнєвого портрета головного героя за принципами ввічливості та кооперації. *Науковий вісник Чернівецького університету : Германська філологія*. 2014. Вип. 692-693. С. 178-182. URL: <https://www.sworld.com.ua/simpoz2/114.pdf> (дата звернення 05.05.2024)

47. Попова Т. С. Принцип антропоцентризму як категорія сучасного мовознавства. *Перекладацькі інновації: матеріали X Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції*. Суми, 20 – 21 березня 2020: Сумський державний університет, 2020. С. 159 – 161.
48. Потебня О.О. Естетика і поетика слова: збірник. К.: Мистецтво, 1985. 302 с.
49. Приймак О. І. Різномірний аналіз текстових особливостей детективу: морфемний та лексичний рівні. *Наукові записки Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди. Серія Літературознавство*. 2011. Вип. 1 (2). С. 165–170.
50. Пругло А.О. Особливості авторського стилю Агати Крісті. *Молодий вчений*. 2019. Вип. 5. С. 174-176. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2019/5.1/52.pdf> (дата звернення: 10.07.2024)
51. Романюк І. В. Розмовне мовлення персонажів у художньому діалозі. *Дослідження з лексикології і граматики української мови*. 2012. Вип. 12. С. 36–42.
52. Сабашук А. Лінгвістичні засоби створення портретів головних героїв в романі Джейн Остін "Гордість і упередження". *Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку: матеріали VIII Всеукраїнської наук.-практ. інтернет-конференції*. Переяслав-Хмельницький, 2014. С. 278-280.
53. Селецька О. О. Опис в детективному жанрі. *System analysis and intelligent systems for management: proceedings of the 17th International scientific and practical conference*. (Ankara, Turkey, May 02–05, 2023). International Science Group, 2023. P. 288-291.
54. Січкара О. М. Форми, прийоми та засоби втілення психологізму в українській літературі (спроба системного аналізу). *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2010. Вип. 4. С. 35–43.

55. Соловйов В. А. Художній образ в мистецтві як феномен освоєння свідомістю людини навколишньої дійсності. *Актуальні питання культурології*. 2016. Вип. 16. С. 206–210.
56. Стрижак В. Г. Вияв мовної особистості детектива. *Наук. зап. Ніжинськ. держ. уні-ту ім. М. Гоголя. Філологіч. науки*. 2017. Кн. 1. С. 106-109.
57. Ткаченко А. Портрет персонажа як об'єкт лінгвістичного дослідження. *Система і структура східнослов'янських мов: зб. наук. праць / за наук. ред. Каліущенко В. та ін.* 2006. С. 89-96.
58. Удовиченко Л.М. Теорія і технологія вивчення художніх образів персонажів у курсі зарубіжної літератури старшої школи: дис. ... док. пед. наук: 13.00.02. Київський університет імені Бориса Грінченка. Київ, 2020. 511 с.
59. Удяк Г. Художній образ як центральний компонент структури літературного твору. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Філологічні науки. Літературознавство*. 2014. Вип. 19. С. 147-152.
60. Франко І.Я. Із секретів поетичної творчості. К.: Рад. письм., 1969. 191 с.
61. Хижа І. П. Лексичні засоби створення портрета головного героя в оповіданні Мо Яня "Геній". *Сходознавство. Актуальність та перспективи: тези доп. II Міжнар. наук.-метод. конф., Харків, 19 берез. 2021 р.*. Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків: ХНПУ, 2021. С. 53–55.
62. Христич Н.С. Мовний аналіз портретних описів персонажів детективних оповідань. *Теоретична і дидактична філологія*. 2015. Вип. 20. С. 413–422.
63. Цапенко Л. В. Лексичні засоби виразності в англійській детективній розповіді. *Сучасна іноземна філологія: дослідницький потенціал : матеріали VII Міжнародного наукового Форуму*. Харків, 26.11.16. 2016. Ч. II. С. 88–90.
64. Цапенко Л. В. Мовностилістичні засоби виразності у текстах англійської детективної розповіді. *Науковий вісник Міжнародного*

гуманітарного університету. Серія «Філологія» : збірник наукових праць. 2016. Вип. 21. Т. 2. С. 131–133.

65. Цапенко Л. В. Опозитивний діалог як архітектоніко-мовленнєва форма англомовної детективної розповіді. *Іноземна мова у полікультурному просторі: досвід та перспективи* : матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції. Кам'янець-Подільський, 10.04.19. Кам'янець-Подільський національний університет ім. І. Огієнка, 2019. С. 112–115.

66. Цапенко Л. В. Типологічна диференціація різновидів англомовної детективної розповіді. *Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія: Філологічні науки (мовознавство)*: збірник наукових праць. Том 2. Вип. 5. Дрогобич, 2016. С. 153–156.

67. Цапенко Л. В. Типологія англійської детективної розповіді. *Сучасна філологія: тенденції та пріоритети розвитку* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Одеса, 27.05.16–28.05.16. Південноукраїнська організація «Центр філологічних досліджень», 2016. С. 91–94.

68. Четверікова О. Р. Специфіка мовлення персонажів у конфліктній ситуації (на матеріалі англомовної прози). *Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету*. 2009. Вип. 26. С. 195–198.

69. Шевальє С. Б., Дзинглюк О. С. Лінгвостилістичні засоби створення психологічного портрета (за романом С. Андрухович "Фелікс Австрія"). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія Філологія*. 2020. Вип. 44. С. 74-77.

70. Шевчук З. С. Понятійно-термінологічне поле дослідження ієрархії «мовна особистість - мовний портрет». *Одеський лінгвістичний вісник*. 2014. Вип. 4. С. 305-308

71. Bezrukov A., Bohovyk O. Creating Communicative Space and Textual Reality via Emotiogenic Means in Fictional Discourse. *Rupkatha Journal on Interdisciplinary Studies in Humanities*. 2021. Vol. 13. No. 1. P. 1-14.

72. Champigny R. What will have happened. *Choice*: Publication of the Association of College and Research Libraries, a Division of the American Library Association. 1978. Volume 15. Issue 1-6. P. 537.
73. Christie A. Murder on the Orient Express. 171 p. URL: https://archive.org/details/MurderOnTheOrientExpress_201803
74. Hagen O. A. Who done it? A guide to detective, mystery, and suspense fiction. New Jersey : Bowker, 1999. 834 p.
75. Lombardo P. Literature, Emotions, and the Possible: Hazlitt and Stendhal. *Minds, Values, and Metaphysics*. 2014. P. 117-134.
76. Pakhomova O., Yashkina V. Agatha Christie's Individual Style: How True Illusions are Created. *Anglistics and Americanistics*. 2022. Vol. 1(19). P. 127-135.
77. Ramazan F. J. Genre and stylistic dominants of Agatha Christie's detective fiction : thesis ... doctor of philosophy : 035. Kyiv, 2023. 267 p.
78. Ramazan F. J. Langage Codes of Agatha Christie's Idiostyle in Detective Fiction. *Література як семіотичний ресурс культури: збірник матеріалів всеукраїнської наукової конференції XIX Філологічні читання пам'яті Н.С. Шрейдер, Дніпро, 2-3 лютого 2023.: Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, 2023. С. 68-71.*
79. Ramazan F. J. Methodological Assumptions of Revealing Agatha Christie's Idiostyle Pattern. *Львівський філологічний часопис*. Львів, 2023. Вип. 12. С. 10-17.
80. Ramazan F. J. The Golden Age of detective fiction: genre conventions of Agatha Christie cozy mysteries. *Periodyk Naukowy Akademii Polonijnej, Częstochowa*. 2021. 49 (2021) nr 6. S. 17-22.